

Datum
7 april 2008

Ons kenmerk
BPR-2008-51467

Onderdeel
DGBK/BPR

Inlichtingen
Diana van Driel
T 070-3613156
F

Uw kenmerk
NF/FO/1018400-3159098

Blad
1 van 4

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag

Postadres
Postbus 10451
2501 HL Den Haag

Internetadres
www.bprbk.nl

Stibbe
t.a.v. prof. mr. N.S.J. Koeman
Postbus 75640
1070 AP Amsterdam

Onderwerp
Bezwaar inzake beslissing aanvraag
goedkeuring stemmachines Nedap d.d. 22
november 2007

Met uw brief d.d. 31 december 2007 hebt u, namens N.V. Nederlandsche Apparatenfabriek Nedap te Groenlo (hierna: Nedap) bezwaar gemaakt tegen mijn besluit van 22 november 2007 waarbij de aanvraag van Nedap om goedkeuring te geven aan de stemmachines van de typen ESB-3 en ESN-1 is afgewezen. Hieronder treft u de beslissing op uw bezwaar aan.

1. Ontstaan van het geschil

Op 10 oktober 2007 heeft Nedap mij verzocht toepassing te geven aan de artikelen 5 en 8 van de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 in verband met de typen ESB-3 en ESN-1.

Op 17 oktober 2007 heeft de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 ingetrokken en tegelijkertijd alle eerder verleende goedkeuringen op basis van deze regeling doen vervallen. (Staatscourant 2007, 203)

Op 22 november 2007 (mijn kenmerk 2007-0000 420908) heb ik de aanvraag van Nedap afwezen.

Op 3 januari 2008 heb ik uw brief van 31 december 2007 waarbij u bezwaar maakt tegen deze beslissing ontvangen. U verzoekt in uw bezwaarschrift een termijn van 4 weken om het bezwaarschrift nader te motiveren.

Bij brief van 7 januari 2008 heb ik u geantwoord dat u nadere gronden kon dienen tot en met uiterlijk 4 februari 2008. Tevens heb ik u in deze brief verzocht aan te geven of u in deze zaak gehoord wenste te worden.

Bij brief van 4 februari 2008 hebt u de nadere gronden aangevoerd.

Bij brief van 8 februari 2008 heb ik de ontvangst van de gronden bevestigd en u nogmaals verzocht aan te willen geven of u gebruik wilde maken van het recht

Datum
7 april 2008

Ons kenmerk
BPR-2008-51467

Onderdeel
DGBK/BPR

Blad
2 van 4

gehoord te worden. Kort daarop hebt u mij telefonisch laten weten geen gebruik te willen maken van dit recht.

2. De van toepassing zijnde regelgeving en beleidsregels

- o Algemene wet bestuursrecht (Awb).
- o De Kieswet
- o Het Kiesbesluit
- o De Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines (hierna: de Regeling)
- o Intrekking Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines (hierna: Intrekkingsbesluit)

Artikel J 33 van de Kieswet bepaalt dat het stemmen anders dan door middel van stembiljetten alleen kan plaatsvinden indien daarbij overeenkomstig bij algemene maatregel van bestuur gestelde nadere regels een door de minister goed gekeurde techniek wordt gebezigd. In artikel J 34 Kieswet wordt vervolgens gesteld dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld betreffende het stemmen anders dan door stembiljetten. In artikel J 14, eerste lid, van het Kiesbesluit, de hiervoor bedoelde algemene maatregel van bestuur, was uitgewerkt dat een elektronische stemmachine alleen mag worden gebruikt indien zij zonder enige afwijking behoort tot een door de minister goedgekeurd merk en type. In het derde lid van dit artikel werd de minister de bevoegdheid verleend tot intrekking van de goedkeuring. Het vierde lid stelde dat bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld met betrekking tot de procedure en voorwaarden voor de goedkeuring en de intrekking. Deze regels zijn gesteld in de Regeling. De Regeling is op 17 oktober 2007 ingetrokken. Op 6 december 2007 is in het Staatsblad (2007, nr 485) de wijziging van het Kiesbesluit bekendgemaakt waarbij alle bepalingen met betrekking tot het gebruik van stemmachines uit het Kiesbesluit zijn geschrapt (onder meer de hierboven aangehaalde artikelen). Deze wijziging van het Kiesbesluit is van kracht geworden 2 maanden na de publicatie.

3. Ten aanzien van de ontvankelijkheid

Met betrekking tot de ontvankelijkheid wordt het volgende overwogen. Op grond van de artikelen 6:7 tot en met 6:9 van de Awb bedraagt de termijn voor het indienen van een bezwaarschrift zes weken. Het bestreden besluit is genomen op 22 november 2007. Uw bezwaarschrift daartegen, gedateerd 31 december 2007, is binnen de daarvoor gestelde termijn ontvangen. Er is daarom tijdig bezwaar gemaakt. Ook voor het overige is er geen aanleiding het bezwaar (kennelijk) niet-ontvankelijk te verklaren.

4. Ten aanzien van de gronden van het bezwaar

4.1. Gronden van het bezwaar

In het bezwaarschrift alsmede tijdens de hoorzitting van 20 december 2007 hebt u – verkort weergegeven – de navolgende grond en argumenten voor bezwaar naar voren gebracht.

- de goedkeuring had verleend moeten worden omdat geen weigeringsgrond aanwezig is. Goedkeuring kan slechts geweigerd worden indien een ondeugdelijke stemmachine wordt aangeboden. Nu het stemmachines betrof die identiek waren aan eerder goedgekeurde stemmachines was er geen reden tot weigering. Gelet op de tekst en de strekking van de Kieswet moet de mogelijkheid bestaan om met stemmachines te stemmen. Het intrekken van de Regeling en de wijziging van het Kiesbesluit doen daar niets aan af.

4.2. Bespreking grond

Hierna wordt op de door u aangevoerde grond ingegaan.

U stelt ter onderbouwing van deze grond dat paragraaf 7 van de Kieswet een dode letter zou zijn indien bij verkiezingen in Nederland uitsluitend met stembiljetten kan worden gestemd. U stelt dat daarom goedkeuring had moeten worden verleend omdat geen weigeringsgrond denkbaar is en er geen andere goedgekeurde machines voor handen zijn.

Deze argumenten treffen geen doel. Gelet op het belang van eerlijke en geheime verkiezingen voor onze democratische rechtstaat beschik ik over een ruime mate van beoordelings- en beleidsvrijheid het gebruik van stemmachines te reguleren. Artikel J 32 Kieswet wijst weliswaar aan de gemeenteraad de bevoegdheid toe om te beslissen of binnen de gemeente op een andere wijze dan met stembiljetten wordt gestemd, maar artikel J 33 Kieswet stelt uitdrukkelijk dat het stemmen anders dan door middel van stembiljetten alléén kan plaatsvinden indien daarbij een door de minister goedgekeurde techniek wordt gebezigd. De nadere regels waaraan deze techniek moet voldoen dient de minister bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen. In het Kiesbesluit waren deze regels opgenomen en daarbij was ook uitdrukkelijk de bevoegdheid van de minister vastgelegd om een eenmaal verleende goedkeuring in te trekken (artikel J 14, derde lid, Kiesbesluit). De verdere uitwerking van de voorwaarden waaronder het gebruik van stemmachines kan plaatsvinden, was vastgelegd in de Regeling. De Regeling en de betreffende paragraaf van het Kiesbesluit zijn inmiddels ingetrokken. Artikel J 32 en J 33 Kieswet in samenhang bezien kunnen derhalve tot geen andere conclusie leiden dan dat de beslisbevoegdheid van de gemeenteraad is ingeperkt door het bestaan van door de minister goedgekeurde technieken. Indien er geen goedgekeurde technieken zijn, is het per definitie onmogelijk op een andere wijze te stemmen dan met potlood en papieren stembiljetten. De wet- en regelgeving voorzien daarin immers uitdrukkelijk door

Datum
7 april 2008

Ons kenmerk
BPR-2008-51467

Onderdeel
DGBK/BPR

Blad
4 van 4

het stemmen met papieren stembiljetten als uitgangspunt te nemen. Op deze optie kan derhalve te allen tijde worden teruggegrepen indien het stemmen met behulp van stemmachines om welke reden dan ook niet mogelijk is.

De tekst van artikel J 32 Kieswet verplicht niet om te allen tijde een regeling te hebben die het keuren van stemmachines mogelijk maakt. Door de wijziging van het Kiesbesluit waarmee alle verwijzingen naar het gebruik van stemmachines uit het Kiesbesluit zijn verwijderd, is tot uitdrukking gebracht, dat het inzetten van stemmachines bij de komende verkiezingen wordt uitgesloten.

Het vertrouwen in het verkiezingsproces is van cruciaal belang voor de legitimiteit van de vertegenwoordigende organen. Het kabinet wil daarom alle noodzakelijke maatregelen treffen om dit vertrouwen niet verder te doen afnemen. Twee onafhankelijke commissies hebben vastgesteld dat dit vertrouwen door een gebrek aan transparantie en controleerbaarheid van de gebruikte machines wordt ondergraven. Een standpunt dat door de Tweede Kamer is onderschreven.

Het afwijzen van uw aanvraag is een logisch gevolg van het besluit tot het intrekken van de Regeling en de hierboven geschetste (politieke) context. Ik heb de Regeling ingetrokken omdat de eisen en voorwaarden die in het verleden zijn gesteld aan stemmachines ontoereikend zijn geweest en het daarom niet langer wenselijk wordt geacht dat wordt gestemd met behulp van deze stemmachines. Daaruit vloeit voort dat ik geen nieuwe goedkeuringen kan verlenen.

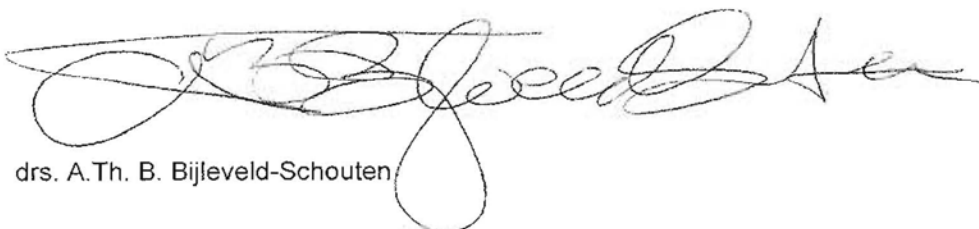
5. Conclusie

De door u aangedragen argumenten geven mij geen aanleiding het bestreden besluit te herroepen.

6. Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond en handhaaf het bestreden besluit.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES,

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit beroep instellen bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de indiener van het beroepschrift zijn woonplaats in Nederland heeft. Indien de indiener van het beroep geen woonplaats in Nederland heeft, is de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan het bestuursorgaan zijn zetel heeft bevoegd.

